

SAMMANFATTNING

TILLGÄNGLIGHET

- Planförslaget bidrar till att koppla ihop omgivande stadsdelar och Baldersgatan får en viktig roll som länk till stadskärnan.
- En god variation mellan mer intensiva och lugna stråk uppnås. Gårdsgatorna tar tillvara de mer avskilda lägena och skapar förutsättningar för vistelse även i trafikrum. Dessa kan spela en viktig roll i rörelsefriheten för barn och deras trygghetskänsla i bostadsområdet. På de platser där trottoarbredder för gående uppgår till 4 meter skapas också goda förutsättningar för både framkomlighet och stadskvalitet.
- Höga hastigheter och oskyddade övergångar längs Estunavägen och Baldersgatan påverkar rörelsefriheten för barn negativt. Hastighetssäkrade övergångar måste därför införas för att skapa säkra skolvägar in och ut från området. Förslagsvis sänks hastigheten på de sträckorna som passerar stadsdelen.
- Delen av Baldersgatan som passerar Torget och Diamantparken utformas med fördel som en shared space-yta där bilars hastighet hålls på gåendes villkor. Detta för att skapa förutsättningar för rörelser och social interaktion i den mest rumsligt integrerade delen av stadsdelen. Shared space-lösningar kräver dock omsorg i utformningen och låga hastigheter för att underlätta för oskyddade trafikanter så som synskadade, rörelsehindrade och barn.

MÖTESPLATSER

- Dialogen visade att förskolor inom analysområdet upplever en brist på större lekplatser. Planerna på fyra nya lekplatser inom Övre Bryggårdsgärdet svarar därmed mot ett behov och skapar målpunkter för omgivande verksamheter och närboende barnfamiljer.
- Två parkytor och en torgyta tillkommer i förslaget och ökar andelen friyta lokalt. Dock uppnås bara 3% friyta av den totala markytan i planområdet. Inom analysområdet nås 14% friyta, vilket innebär att tillgängligheten och säkra vägar till Sandaparken, Rodenparken och intilliggande naturområde blir av särskilt vikt.
- Inom den tillkommande bebyggelsen avsätts ingen BTA för kulturlokaler vilket gör att en samlande målpunkt inomhus uteblir. Av de 5% av lokaler som planeras inom etapp 1-3 rekommenderas att 1% avsätts eller hyrs ut till kulturella ändamål.

TRYGGHET

- Majoriteten av gårdarna uppnår rekommendationen om minsta storlek. På de mindre gårdarna måste dock kvaliteter så som lek, gemensamhetsytor och grönska säkerställas. Halvöppna kvarter bör utformas med en tydlig gräns mellan gård och gata, exempelvis i form av ett lågt staket eller häck.
- Socialt säkra gångstråk uppnås med entréer vända ut mot gatan, bostäder som bidrar med informell övervakning och ökad genomströmning av människor i området.

VARDAGSLIV

- Bebyggelsen av bostäder bidrar till att uppnå uppsatta mål i kommunens Bostadsförsörjningsstrategi.
- LSS- och vårdboende bidrar till att uppnå sociala målsättningar i Bostadsförsörjningsstrategin samtidigt som området tillgängliggörs för fler grupper.
- Ca 80% av de planerade bostäderna planeras för bostadsrätter, vilket förstärker fördelningen mellan upplåtelseformer i flerbostadshus inom kommunen idag. En större andel hyresrätter hade bättre överensstämt behovsformuleringen i Bostadsförsörjningsstrategin samtidigt som den växande gruppen unga vuxna får större möjligheter att bosätta sig i området.
- Då barn är mer känsliga för buller och dessutom är utomhus mer än vuxna under dagtid behöver det säkerställas att ljudnivån på gårdsytan i Handelsmannen inte uppgår 50 dBA (ekvivalentnivå dagtid). Ytterligare förskoleverksamheter placeras med fördel i anslutning till en gårdsgata i närheten av en grönyta.
- Förskolegården uppnår inte rekommendationerna om minsta sammanhängande yta eller kvm per barn. Detta bör åtgärdas för att överensstämman visionen för stadsdelen. Förslagsvis genom att antalet förskoleplatser anpassas efter ytan, med följden att en ytterligare förskola behövs.

INNEHÅLL

Sammanfattning

1. INLEDNING	2
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Metod	4
1.3 Måldokument för Norrtälje kommun.....	5
1.4 Planförslag.....	6
2. DIALOG	7
3. KONSEKVENSPANALYS	10
Tillgänglighet	11
Mötesplatser	18
Trygghet	24
Vardagsliv	29
Placemaking under etapper	34

BESTÄLLARE

Marcus Kollberg, Norrtälje kommun

Olof Johansson, Norrtälje kommun

KONSULTER

Karin Lundgren (uppdragsansvarig), Spacescape

Alexander Ståhle, Spacescape

Foto: Montessoriförskolan Bambino
Hemvägen

1. INLEDNING

1.1 BAKGRUND

Norrtälje kommun kommer under kommande årtionde utveckla området Övre Bryggårdsgärdet. I området mellan Estunavägen och Baldersgatan ersätts befintlig industribebyggelse med över tusen bostäder, förskola och lokaler samtidigt som bl.a. nya gångvägar, parker och lekplatser tillkommer.

SYFTE

I samband med att området kommer att förändras ska en social- och barnkonsekvensanalys tas fram som ett underlag till fortsatt planering. Där ska det ingå en beskrivning och analys om hur planen kan komma att påverka de som berörs av planen.

I detta dokument ingår aspekter som beskriver hur området kommer att fungera socialt, med fokus på barn som användargrupp. Det går också att argumentera för att en stadsdel som är fungerande, trygg och inspirerande för barn, uppfyller de krav som vuxna har på en god stadsmiljö.

VAD ÄR EN SOCIAL KONSEKVENSANALYS?

Social konsekvensanalys är ett verktyg som används för att analysera huruvida människors olika livssituationer och behov tillgodoses i samband med en fysisk förändring. Till höger presenteras exempel på resonemang som förtydligar vikten av och syftet med en social konsekvensanalys.

Här beskrivs några övergripande syften för social konsekvensanalys som metod:

- *Förbättra livet och förutsättningar för sårbara och missgynnade grupper.*
- *Ett sätt för de som hanterar stadsmiljön att integrera och organisatoriskt medvetandegöra sociala hållbarhetsfrågor.*

VAD ÄR EN BARNKONSEKVENSANALYS?

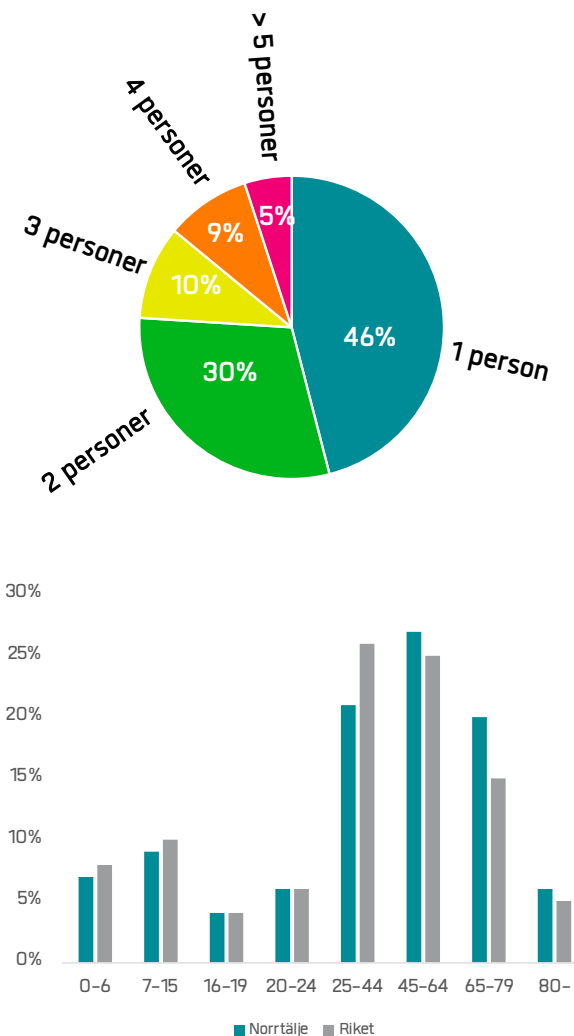
Barnkonsekvensanalys är ett verktyg för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses i processer och beslut som påverkar barns liv och livsvillkor.

För att insamla kunskap om detta kan både barnens perspektiv inhämtas från barns egna upplevelser och beskrivningar samtidigt som barnperspektivet kan förstås ex. genom vuxna som är insatta i barnens vardag och behov, så som förskolepedagoger.

NORRTÄLJE IDAG

Den överlägset största åldersgruppen i Norrtälje är 45-64 år. Motsvarande snitt i riket är gruppen 25-44 år. Norrtälje har större andel äldre och något lägre andel barn.

Den mest förekommande hushållsstorleken idag är singelhushåll (46%) följt av 2 personer (30%). Ensamstående utan barn (40%) är den mest förekommande hushållstypen följt av sammanboende utan barn (28%) och sammanboende med barn mellan 0-24 år (18%).

1.2 METOD

Nedan presenteras Spacescapes modell och metod för social konsekvensanalys som inkluderar mätbara indikatorer tillhörande fyra principiella områden för sociala aspekter; *Tillgänglighet*, *Mötesplatser*, *Trygghet* och *Vardagsliv*. Syftet med att översätta ovanstående områden till element i den fysiska miljön är att kunna generera konkreta rekommendationer till det fortsatta planarbetet.

Spacescapes modell är utformad med grund i stadsbyggnadsforskning där kopplingar mellan den fysiska utformningen och sociala processer kunnat styrkas. Forskningen redovisas under respektive tema i dokumentet och de orsakssamband som forskningen bekräftar är grunden i de slutsatser som dras.

Analysmetoderna som används i modellen syftar till att kartlägga den fysiska miljön och analysera hur den skapar sociala processer och förutsättningar för boende, verksamhetsutövare och besökare i planområdet.

SOCIAL PLANANALYS

I modellen analyseras mått som blir relevanta att studera på olika skalor för att förstå planområdet och dess sammanhang. Måtten används för att översätta olika dimensioner av vardagslivet i stadsform.

För att inkludera information om strukturer som finns utanför planområdet görs majoriteterna av analyserna på planområdet med ett omland på 500 meter. Metoden används bland annat av New York Citys gröntillgångsmodell (New York City, 2014) och syftar till att ge en mer representativ bild av vad som faktiskt påverkar ett område.

LÄGESANALYS

För att fånga variationer inom ett område går det att mäta hur långt eller hur mycket av något som nås från olika startpunkter. En startpunkt kan till exempel vara en byggnad eller mittpunkten på rutnät som täcker hela området. Beroende på nätets finmaskighet visar den mer eller mindre detaljerad information om variationer inom området. Lägesanalysen från ett visst läge till en specifik destination kan mätas genom fågelavstånd eller gångavstånd, vilket det senare tar hänsyn till barriärer som stora vägar och vattenytor.

NÄRHETSANALYS

För att istället mäta avståndet till något, till exempel närheten till grönyta eller torg, kan en närhetsanalys genomföras. Här kan fastigheter vara utgångspunkten eller precis som i lägesanalysen används ett rutnät som på en detaljerad nivå redovisar gångavstånd till målpunkten med hänsyn till barriärer och höjdskillnader.

PLANOMRÅDE

ANALYSOMRÅDE (INKLUSIVE OMLAND PÅ 500 METER)

RIKTLINJER SOM KAN MÄTAS

För att styra utformningen av en plan används ofta rekommendationer för att säkerställa goda stadsmiljöer. Den här modellen utgår från forskning som definierat sådana rekommendationer. Analyserna hjälper i sin tur till att göra de olika måtten mätbara.

1.3 MÅLDOKUMENT NORRTÄLJE

ÖVERSIKTSPLAN 2040

Enligt Norrtälje kommuns översiktsplan för 2040 ska nyproduktion av bostäder öka i attraktiva livsmiljöer med goda pendlingsmöjligheter.

UTVECKLINGSPLAN NORRTÄLJE STAD

Enligt utvecklingsplanen för Norrtälje stad ska Övre Bryggårdsgårdet omvandlas till innerstadsbebyggelse och kopplas samman med stadskärnan via Baldersgatan.

I utvecklingsplanen ställs höga krav på att bilen inte får tillåtas dela upp staden genom vägutformning som tar stort utrymme och skapar barriärverkan. Höga nivåer av buller från trafikmängder får inte heller påverka staden.

BOSTADSFÖRSÖRJNINGSTRATEGIN

I Bostadsförsörjningsstrategin formuleras 9 strategiska riktlinjer för att uppnå de bostadspolitiska målen:

1. Ha ett kontinuerligt högt bostadsbyggande i enhetlighet med eller överstigande regionala mål. Kommunen ska från 2018 och framåt bygga minst 1000 bostäder per år.
2. Med god framförhållning planera för särskilda bostäder för äldre, för personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar samt för personer med sociala behov, integrerat med övrig bebyggelse och i närhet av kollektivtrafik och annan samhällsservice.

3. Planera för fler hyresrätter med goda pendlingsmöjligheter eftersom många grupper är i behov av sådana. Kommunen ska från 2018 och framåt verka för att det byggs minst 400 hyresrätter per år.

4. Underlätta för unga, nyanlända, hemlösa och personer som behöver åtgärder enligt socialtjänsten att ta sig in på bostadsmarknaden.

5. Verka för en samordnad bebyggelse och infrastruktur.

6. Öka invånarnas delaktighet i samband med planering av nya bostäder.

7. Implementera ett barnperspektiv i bostadsplaneringen.

8. Verka för en blandning av såväl upplåtelseformer och hustyper som bostäder, handel och arbetsplatser i kommunens tätorter.

9. Med god framförhållning verka för att det i samband med nyproduktion av bostäder finns hållbara system för kommunikation, energi, vatten, avlopp och avfallshantering.

GRÖNSTRUKTURSTRATEGIN

I Grönstrukturstrategin preciseras bl.a. målbiler om att bostäder, förskolor och grundskolor inte ska ha längre än 300 meter till grönområden och att säkra gångöverfarter över trafikerade stråk krävs. Dessutom ska information finnas lättillgänglig för att uppmuntra till besök i kommunens rekreationsområden.

”Målet för bostadspolitiken är att alla skall ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning skall en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.”

Nationellt bostadspolitiskt mål, 2002

”De gröna lekfulla kvarteren i Norrtälje stad”

Visionen för området är framtagen av kommunen och anspelar på att detta är ett område som ska upplevas som grönt och lekfullt. Diamantparken och Rubinparken är två grönytor som tillkommer utöver fyra nya lekplatser och ett torg.

-

Foto: Lekplatsen vid Lommaren

2. DIALOG

DIALOG

Dialog har förts med förskolepedagoger, skolpersonal samt barn och ungdomar i direkt anslutning till planområdet. Nedan beskrivs en sammanfattning av resultatet utifrån analysens teman.

TILLGÄNGLIGHET

Tillgängligheten upplevs som god i anslutning till skolor och förskolor idag. Trafikmängderna längs Estunavägen, Baldersvägen och Stockholmsvägen är dock den största trafikfaran vid utflykter till andra platser och målpunkter i kommunen. Säkra cykelvägar upplevs som en brist i området.

I övrigt är det föräldrar som skjutsar sina barn som utgör den största trafikfaran i direkt anslutning till Montessoriskolan, då parkeringsplatsen inte är dimensionerad för säker lämning och hämtning.

MÖTESPLATSER

Både Lilltjäppans förskola och Bambino Montessori upplever brist på en bra lekpark inom gångavstånd som kan nyttjas dagtid. Den som används mest frekvent ligger ner mot Vigelsjön och Lommaren, vilket blir långt att gå för de yngsta förskolebarnen.

I övrigt besöks Färsna 4H-gård, Vigelsjöbadet, skogen och ån. Andra målpunkter på längre avstånd är biblioteket i centrum, Norrtälje sportcentrum och badhuset. Friluftsdagar spenderas i Färsna, Lommaren eller vid IP i Norrtälje sportcentrum.

Nya mötesplatser får gärna innehålla konstgräspla-

ner, skatepark och skridskobana. Ungdomarna på VERKET efterfrågar caféer och fler platser inomhus som är gratis att vara på, även för de som är över 18 år. I utemiljön ser de gärna en fontän och sköna sittplatser.

TRYGGHET

Deltagarna i dialogen upplever inte problem med otrygghet inom området idag. Dock väljer majoriteten att inte passera området då det upplevs öde och helt sakna målpunkter eller andra anledningar att besöka platsen.

VARDAGSLIV

Både förskolorna och skolverksamheten anger att de saknar förskoleplatser att erbjuda fler barn. På både Bambino och Lilltjäppan finns kö för att få börja på verksamheten.

”Det vore bara kul om det hände något med det där tråkiga området.” Montessoriskolan

”Det är främst längs Stockholmsvägen som det är riktigt obehagligt att gå med stora barngrupper.” Rektor Montessoriskolan

”Vi brukar gå till den nya lekplatsen ner mot Vigelsjön. Det vore bra med något liknande i närheten.” Pedagog Lilltjäppan

”Det behövs mer att gör här, typ ett nytt café.” Ungdom på VERKET

Bambino Montessori (1–6 år)

- Efterfrågar lekplats inom gångavstånd, gärna med vanliga gungor och klätterställning. Börja bygg lekplats - brist. Saknar trottoar längs Hemvägen.

Lilltjäppans förskola (1–6 år)

- Efterfrågar fler lekplatser i närområdet och övergångsställe över Lommarvägen.

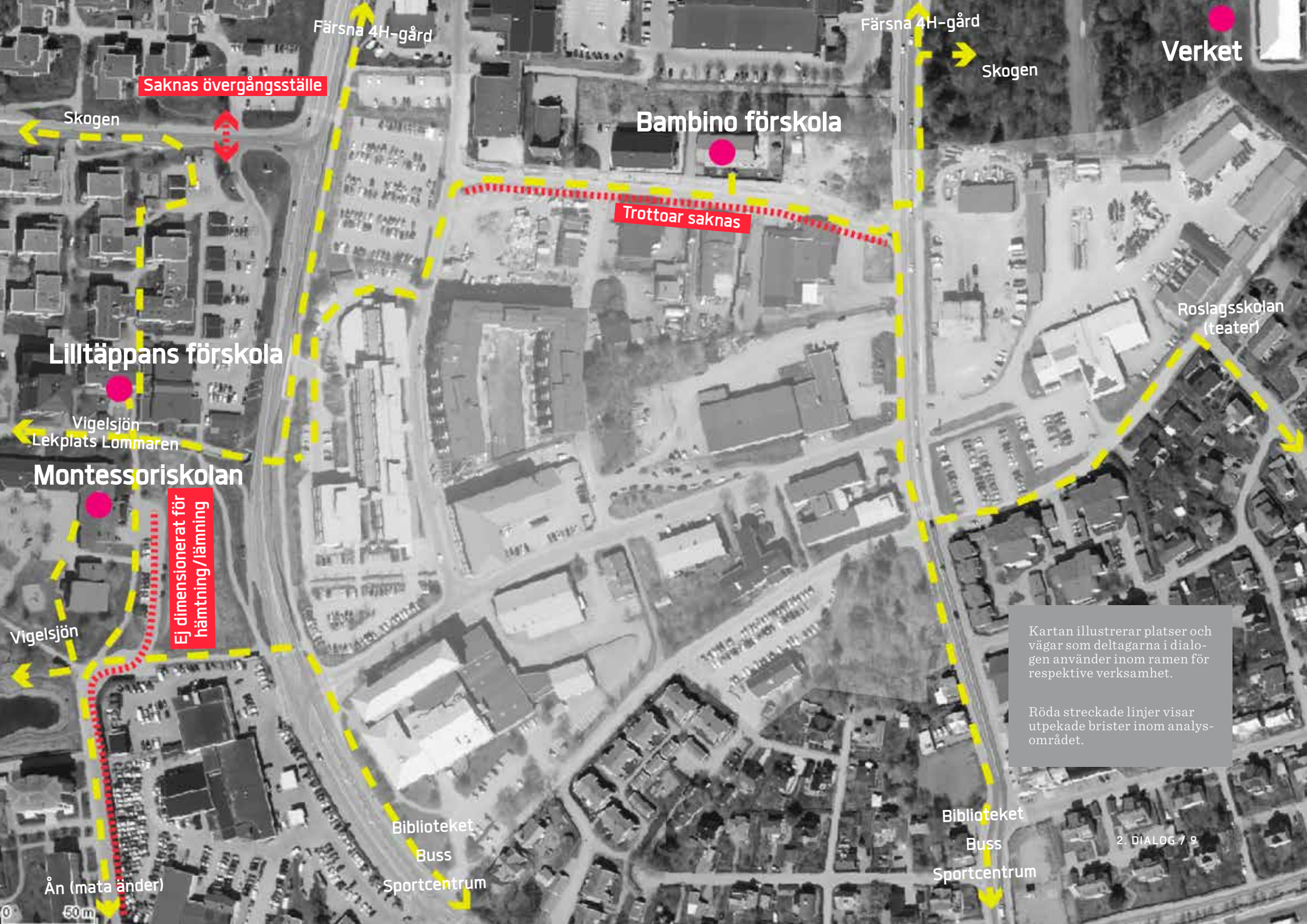
Montessoriskolan Vigelsjö (F–4)

- Säkrare cykelvägar, konstgräs, skatepark och skridskobana.
- Både skolor och förskolor efterfrågar att området ska vara tillgängligt för platsbesök under utbyggnadstiden, som en del i undervisningen.

Ungdomar på VERKET (16–25 år)

- Fler målpunkter i området; bio, biljard, bowling, samlingslokaler, café, parasoll och glasställe. Fontän och sittplatser i både skugga och sol.

Saknas övergångsställe

Bambino förskola

Trottoar saknas

Lilltjäppans förskola

Vigelsjön
Lekplats Lommaren

Montessoriskolan

Ej dimensionerat för
hämtning/lämning

Vigelsjön

Ån (mata änder)

Biblioteket
Buss
Sportcentrum

Biblioteket
Buss
Sportcentrum

Verket

Skogen

Roslagsskolan
(teater)

Kartan illustrerar platser och vägar som deltagarna i dialogen använder inom ramen för respektive verksamhet.

Röda streckade linjer visar utpekade brister inom analysområdet.

3. KONSEKVENSANALYS

Tillgänglighet

Målbilden tillgänglighet syftar på hur strukturen kopplar samman stadsområdet med omgivningen och ger förutsättningar för en genomströmning av boende, verksamma och besökare.

Här analyseras gång- och cykelnät, kollektivtrafik, trafiksäkerhet, hur lätt det är att orientera sig inom området och till dess omgivning samt parkeringslösningar. Enligt Norrtälje kommuns översiktsplan ska nyproduktion av bostäder ske i områden med goda pendlingsmöjligheter som uppmuntrar till hållbara resalternativ (2013).

Bilden visar trafikmiljön vid handelsområdet i Knutby torg, norr om planområdet, som främst riktar sig mot bilburna kunder. Detta avspeglas i att gående och cyklister är lägre prioriterade trafikslag på platsen (2018).

ANALYSER

- Framkomligt och integrerat gångnät
- Gent och integrerat cykelnät
- Närhet till kollektivtrafik
- Trafiksäkerhet och säkra skolvägar
- Framkomlighet och angöring
- Cykel- och bilparkeringstal

CYKELNÄT

MÅL: Gena cykelstråk

Cyckling är precis som promenader ett ekonomiskt fördelaktigt och energieffektivt sätt att transportera sig på. Utformningen av cykelnätet och huruvida gena stråk är kopplade till arbetsplatsen, affären eller skolan påverkar i vilken utsträckning människor väljer cykeln som transportmedel.

Enligt Trafikverket är barn som cyklar särskilt beroende av en hög standard på skolvägarna. För att cyklister (både barn och vuxna) ska vilja använda cykelvägarna måste de vara framkomliga och bekväma. Vid långa omvägar vid exempelvis en plan-skild korsning tar många barn den genaste vägen och utsätter sig för då för risker i trafiken (Trafikverket).

NULÄGE

Idag finns separerade cykelbanor längs Baldersgatan, Estunavägen och Vätövägen som omringar området.

KONSEKVENSANALYS

I planförslaget tillkommer flera cykelbanor som skapar gena stråk i öst-västlig riktning genom området. Både längs Diamantgatan och Hemvägens förlängning till Vasagatan utökas cykelnätet (se bild från plan till höger).

Längs Estunavägen görs dubbelriktad cykelbana om till enkelriktad på båda sidor och cykelnätet blir säkrare och mer attraktivt. Säkra skolvägar för cyklade barn förutsätter dock hastighetsdämpade övergångsställen längs Baldersgatan och Estunavägen.

PLAN - CYKELNÄT

KOLLEKTIVTRAFIK

MÅL: Max 500 meter till hållplats

Riktlinjer för planeringen av kollektivtrafik i Stockholms län (RiPlan) anger att flerbostadshus ska ha tillgång till busshållplats inom max 500 meters gångavstånd och motsvarande 700 meter för radhus samt 900 meter för gruppvillabebyggelse (2015).

Enligt RiPlan ska tätbebyggda områden i yttre kommuners tätorter ha minst en turtäthet på 30 minuter för att upplevas som attraktiv (2017).

Viktigt är att säkerställa att stationer upplevs som trygga platser att vänta på. De bör utrustas med sittplatser och väderskydd samt nås via gångvägar som är trygga och framkomliga. Bostadsfönster, verksamheter och andra trafikanter bör ha "ögon" mot stationslägen inom planområdet för att dessa ska upplevas trygga kvällstid.

NULÄGE

Samtliga fastigheter inom planområdet har idag mindre än 400 meters gångavstånd till närmaste busshållplats.

KONSEKVENSANALYS

I och med att rekommendationen om avstånd till busshållplats uppnås är tillgången till kollektivtrafik god med linjerna 636, 637, 641, 651 657 och UL808, som har en turtäthet på 30-120 min. Närheten till kommunens bussterminal skapar också en regional tillgänglighet inom gångavstånd. Hållplatserna inom planområdet är placerade i anslutning till bostäder och får därmed en inofficiell övervakning från boende.

PLAN - METERS GÅNGAVSTÅND TILL BUSSHÅLLPLATS

■ <100 ■ 100-200 ■ 200-300 ■ 300-400 ■ 400-500 ■ >500

● Busshållplats

TRAFIKSÄKERHET

MÅL: Max 25% bildominerade trafikrum

Trafikverket (tidigare Vägverket) i Sverige har tagit fram en klassificering för gator (Livsrumsmodellen) som har fem trafikrumstyper (Vägverket, 2008). Typerna går från helt bilfria rum till helt bildominerade. I vår modell kallar vi dessa gågata, gångfartsgata, stadsgata, stadsväg och motorled. De tre första är de trafikrum som kan rymma stadsliv. LEED Neighborhood rekommenderar att trafiknätet består till minst 75 procent av dessa typer. Eller omvänt, inte mer än 25 procent av gatorna bör vara renodlade bilvägar. Livsrumsmodellen har använts för att grovt indela trafikmiljöns olika karaktärsdrag inom analysområdet.

Människor som bor i området med promenadvänliga gator tar i genomsnitt 1-2 promenader mer i veckan jämfört med boende i mindre gåväna områden. Studier har också visat på att boende på lågt trafikerade gator har fler vänner och bekanta på sin gata (Faskunger, 2007).

Huruvida trottoarerna skapar förutsättning för framkomlighet och mervärden beror till stor del på bredder. På följande sida visas en kartläggning av vilka olika förutsättningar olika bredder skapar.

MÅL: Max 30km/h för säkra skolvägar

Oro för bl.a. trafik gör att barns rörelsefrihet minskat de senaste decennierna. Detta har visat sig resultera i ökad bilskjuts till skolan och fritidsverksamheter, vilket i sig genererar trafik (Malmö stad, 2012).

Barn som går till skolan hör till de oskyddade trafikanter som är mest utsatta för olyckor i trafiken och

de har större möjlighet att bedöma trafikens hastighet och eventuella risker om gatans hastighetsbegränsning inte överskrider 30 km/h. Dessutom har en person 90% chans att överleva vid en kollision med bil vid 30 km/h, jämfört med 40% vid 50 km/h (Stockholms stad). Viktiga gång- och cykelpassager runt skolan bör vara hastighetssäkrade till 30 km/h eller lägre. En stor del av barns förflyttningar sker dessutom till och från aktiviteter under fritiden, vilket ställer krav på att trafikmiljöerna i anslutning till andra målpunkter är säkra för barn.

NULÄGE

Området idag domineras av bildominerade trafikrum och utformningen signalerar inte att gående och cyklister är prioriterade transportslag.

Trafiksepareringen med gångtunneln under Estunavägen möjliggör dock säker övergång (bl.a. för större barngrupper som helst inte går över och längs med trafikerade vägar).

KONSEKVENSANALYS

De höga hastigheterna och trafikmängderna längs Estunavägen och Baldersgatan påverkar trafiksäkerheten både inom och i direkt anslutning till området. Med en hastighet på 50 km/h utan hastighetsdämpande åtgärder mellan Diamantparken och Torget kan Baldersgatan begränsas som länk och integrerad rum i stadsdelen (se bildreferens Appleyard, 1981). 26% av trafikmiljöerna inom analysområdet är bildominerade. Majoriteten av dessa sträckor ligger dock utanför planområdet.

Hastighetsdämpande åtgärder längs Estunavägen, Baldersgatan och Stockholmsvägen är förutsätt-

ningar för att säkra barn rörelsefrihet i väst-östlig riktning och söderut till målpunkter så som biblioteket, Norrtälje sportcentrum, badhuset, skateparken etc. Få gena, mindre trafikbelastade vägväl finns tillgängliga.

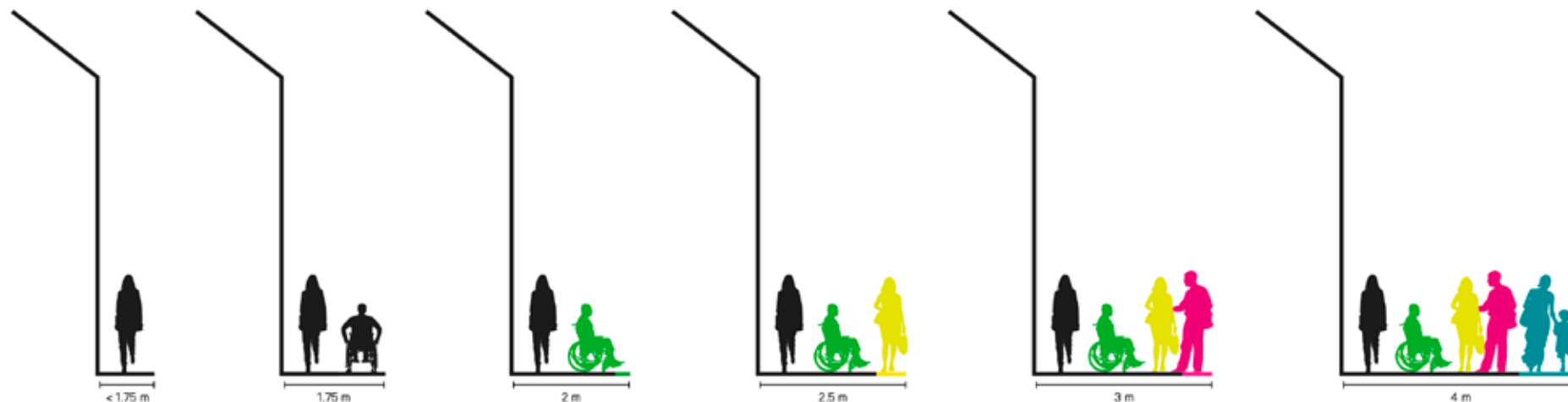
Trottoarernas bredder varierar längs huvustråken och längs Baldersgatans norra delar har gatan potential att upplevas som rymlig och framkomlig. Gatans södra delar är dock smala för gående och uppfyller knappt kraven för framkomlighet eller möjliggör vistelse (se referenser på följande sida). Gångbanan som förskolan Bambino efterfrågar på Hemvägen tillförs i och med planförslaget.

”De yngre barnen leker nära bostaden. Om de inte hindras av trafikmiljön vidgas deras lekombåden efterhand som de blir äldre. Att barnen kan leka och röra sig i den närmaste omgivningen utan rädsla för biltrafiken har stor betydelse för deras utveckling och lärande.” Trafikverket

LIVABLE STREETS, APPLEYPARD 1981

Illustrationen visar hur trafikmängden på en gata påverkar den sociala interaktionen i form av fotgängares rörelser över gatan och vistelser

TROTTOARBREDD

FRAMKOMLIGHET

Ej framkomligt för både rullstolsburna och en gående sida vid sida

Rullstolsburen och gående kan färdas sida vid sida

✓ Uppfyller kraven på framkomlighet

✓ Uppfyller kraven på framkomlighet

✓ Uppfyller kraven på framkomlighet

✓ Uppfyller kraven på framkomlighet

STADSKVALITET

Trångt i mötet mellan gående ger inte utrymme för vistelse

Upplevs som rymlig

Ger plats för både gående och spontana möten – upplevs som rymlig trottoar

Ger mycket gott om plats för både möten och gående

TROTTOARBREDD OCH BETYDELSE FÖR FRAMKOMLIGHET OCH STADSKVALITET (JÄRFÄLLA GÅNGPLAN, 2018)

PARKERING

MÅL: 0,8 bilparkeringsplatser/lägenhet 2 cykelparkeringsplatser/lägenhet

Planområdet ligger inom zon 1 enligt Norrtäljes parkeringsstrategi. Enligt strategidokumentet ska p-tal i flerbostadshus inom zon 1 i snitt ligga på 0,8 p-platser för bil per lägenhet, inklusive 0,1 besöksplatser per lägenhet. Boendeparkering ska därmed ligga på 0,7 platser per lägenhet. Nedan redovisas de olika måtten för olika bostadsstorlekar inom zon 1:

1 rum: 0,47 p-plats för bil

2 rum: 0,60 p-plats för bil

3 rum: 0,89 p-plats för bil

4 rum eller fler: 1,16 p-plats för bil

När det gäller antalet cykelparkeringsplatser per lägenhet finns ingen zonindelning utan samma riktlinje faller för hela Norrtälje stad. Enligt parkeringsstrategin ska olika stora bostäder ha:

1 rum: 1 p-plats för cykel

2 rum: 1,5 p-platser för cykel

3 rum: 2 p-platser för cykel

4 rum eller fler: 2,5 p-platser för cykel

NULÄGE

Enligt resvaneundersökningen för Norrtälje 2015 konstateras att män använder bil som transport-

medel i högre utsträckning än kvinnor på vardagar medan det på helgen är omvänt resultat. Endast 5% anger att de cyklar till vardags. De åldersgrupper som cyklar i högst utsträckning är Norrtäljebor i åldersgrupperna 16-24 år och 65+.

KONSEKVENSANALYS

Det beräknade p-talet för bil varierar mellan 1,1-2,2 mellan kvarteren och i snitt ligger det på 1,3 p-platser per lägenhet. Jämfört med mål uppsatta för zon 1 i parkeringsstrategin är p-talet alltså högt räknat och ligger i linje med stora bostäder i zon 3.

Längs huvudgatorna finns kantstensparkering som är avsedd för allmänna ändamål. Garageutfarter på trottoarer och kantstensparkering kan innebära en trafikfara för barn, vilket kräver god utformning.

Cykelparkeringen beräknas på 4 platser per lägenhet vilken är högre räknat än riktlinjerna i parkeringsstrategin. Detta ger incitament att i högre utsträckning välja cykeln som färdmedel, vilket med fördel hade kombinerats med ett sänkt p-tal för bil.

FRAMKOMLIGHET & ANGÖRING

MÅL: Max 25 meter till angöringsmöjlighet från entréer

Den fysiska utformningen av ett bostadsområde kan vara helt avgörande för att alla ska kunna röra sig ute på egen hand. För att säkerställa att allmänna platser är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt funktion gäller Boverkets riktlinjer (BFS 2011:5 – ALM 2). Allmänna platser ska vara tillgängliga och utformas så att de kan användas av både

barn och vuxna med olika funktionsvariationer.

Detta gäller framkomlighet i gatunätet, vilplan, belysning, skyltning, kontrastmarkeringar, angöring och sittplatser. Detta är inte bara viktigt för att tillgodose olika funktionsvariationer utan också en åldrande befolkning som ska ha möjlighet att bo kvar i området.

Det handlar också om att barn och föräldrar med olika funktionsvariationer ska kunna ta sig till skolan, torget och lekplatsen.

Enligt Boverkets riktlinje ska det finnas angöringsplats för bil inom 25 meter gångavstånd från entréer till publika lokaler, arbetslokaler och bostadshus (2014).

NULÄGE

Då området främst består av arbetsplatser och verksamheter med egna parkeringsytor idag förekommer inga problem med angöring i närhet till entré.

KONSEKVENSANALYS

Angöring inom 25 meter gångavstånd från samtliga entréer uppnås.

Gatunätet innebär inga svåra lutningar som kräver vilplan eller ledstänger för att garantera framkomlighet.

REKOMMENDATIONER

- Hastighetssäkra övergångar över Estunavägen och Baldersgatan genom upphöjning för att skapa säkra skolvägar för gående och cyklande barn. Dessa ska dessutom vara anpassade för personer med funktionsvariation och här kan förlängd gröntid övervägas.
- Överväg att bredda gångbanan längs södra Baldersgatan för att detta ska bli ett kontinuerligt stråk som binder samman den nya stadsdelen med stadskärnan.
- Avlämningsplatser till Montessori-skolan Vigelsjön bör identifieras på 200-300 meters avstånd från skolan från vilka barnen kan ta sig säkert.
- Cykelparkering bör finnas vid både skolor och förskolor i analysområdet för att uppmuntra till alternativa färdmedel till skolan.

UPPHÖJD ÖVERGÅNG FÖR BÅDE GÅENDE OCH CYKLISTER

VÄDERSKYDDAD CYKELPARKERING VID HÅLLPLATSER OCH SKOLOR, KUNGSBACKA KOMMUN

UPPHÖJD ÖVERGÅNG (NACTO, 2017, GLOBAL STREET DESIGN GUIDE)

SKYLT SOM KOMMUNICERAR HASTIGHETEN NÄRA SKOLAN, HANINGE KOMMUN

Mötesplatser

Hur bostadsområden planeras påverkar i hög grad vilka möjligheter för rekreation, deltagande och möten som skapas. I modellen analyseras fördelning genom närhet till bl.a. lekplatser, torg och grönytor. Utformningen och lokaliseringen av dessa platser påverkar vilka möten och aktiviteter som sker i vardagslivet.

Forskning visar att individer med olika bakgrund alltmer sällan möts i vardagslivet, vilket leder till ett begränsat utbyte mellan samhällsgrupper. Det är därför avgörande att skapa offentliga rum, målpunkter och mötesplatser där ett utbyte mellan olika grupper i samhället och boende i olika stadsdelar uppmuntras och möjliggörs.

Enligt Norrtälje kommuns översiktsplan finns det behov av att utveckla nya arenor för kulturella verksamheter och prioriterat att ungdomar ska kunna ta sig självständigt till idrotts- och kulturaktiviteter (2013).

Bilden visar en pop up-park kombinerat med blomutställning och tipspromenad som skapar en lekfull utemiljö på torget i Handen (Haninge, 2018).

ANALYSER

- Närhet till lekplats
- Närhet till aktivitetspark
- Närhet till torgyta
- Närhet till grönyta
- Andel friyta inom planområdet
- Närhet till idrottsyta
- Utbud och variation av kulturlokaler
- Närhet till evenemangsyta

LEKPLATS

MÅL: Max 300 meter till lekplats

Offentliga platser är avgörande för barns fysiska, mentala och sociala utveckling. Barn behöver utrymme för bra lekplatser som erbjuder en mångfald av aktiviteter, fysiska utmaningar och möten med andra barn och vuxna både från det egna bostadsområdet och från andra delar av kommunen. Tillgång till rymliga utemiljöer i anslutning till förskola, skola och bostad har visat sig avgörande för så mycket som en tredjedel av barns behov att röra på sig (Movium, 2016).

Lekplatser som ligger inom fem minuters gångavstånd från skolan eller hemmet används i störst utsträckning till vardags. Om avståndet till lekparken gör att barnet blir beroende av vuxna för att ta sig dit, riskerar detta att dra ned aktivitetsnivån markant, då barns rörelsefrihet minskat de senaste decennierna (Boverket 2015, Karsten 2016).

NULÄGE

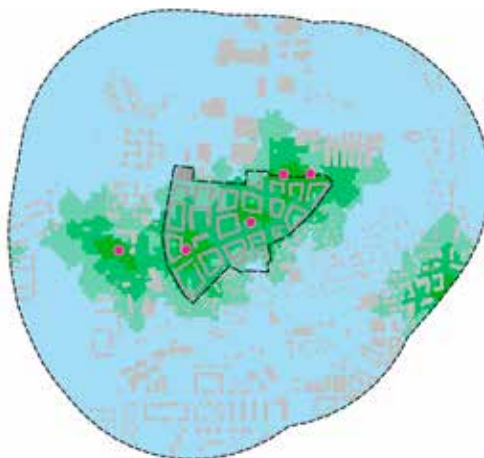
Inom planområdet finns ingen lekplats idag. Dock är Montessoriskolans skolgård välanvänd på kvällar och helger av närboende i analysområdet.

Dialogen med förskolepedagoger, barn och skolpersonal visade att de upplever en brist på lekplatser i deras direkta närmiljö idag. Den närmsta större offentliga lekplatsen nås ner mot Vigelsjön och det kräver en längre promenad.

KONSEKVENSANALYS

Planen tillför fyra lokaliseringar för lekplatser vil-

ket gör att rekommendationen uppnås inom planområdet samtidigt som det svarar mot en upplevd i brist inom analysområdet. Huruvida lekplatserna utformas för barn i olika åldrar eller för olika funktionsvariationer framgår inte av underlaget.

KARTA: GÅNGAVSTÅND TILL ANLAGD LEKPLATS (METER)

■ <100 ■ 100-200 ■ 200-300 ■ >300

AKTIVITETSPARK

MÅL: Max 500 meter till aktivitetspark (minst 1 hektar stor varav 5000 kvm är plan gräsyta)

Statens folkhälsoinstitut beskriver parken som en av de viktigaste platserna i ett bostadsområde då närheten till dessa uppmuntrar till fysisk aktivitet och skapar välbefinnande. Studier visar även att områden med fler parker har en högre andel personer som promenerar eller cyklar (Boverket, 2007).

NULÄGE

Idag finns ingen aktivitetspark inom analysområdet. Sandaparken används för rekreation, men saknar öppna ytor för picknick, bollspel eller sällskapsspel.

KONSEKVENSANALYS

Med planförslaget tillkommer två mindre parkytor, Rubinparken och Diamantparken som innehåller flera olika typer av funktioner och lek. Dessa är dock för små för att kunna klassas som aktivitetspark.

TORG

MÅL: Max 800 meter till torg

Torg som placeras strategiskt och utformas rätt utgör en viktig del som mötesplats och samlingsrum (Hillier, 1996). I rapporten "Jämlika livsvillkor och stadsbyggande" problematiseras att individer med olika bakgrund i allt mindre omfattning möter varandra i vardagslivet (2016). Här fyller torg en viktig funktion, speciellt om de placeras där många människor rör sig naturligt i anslutning till kollektivtrafikhallplatser eller centrala stråk.

Olika typer av användning och förhållanden för mikroklimat såsom sol, vind och sittplatser är också avgörande för att skapa förutsättningar för längre vistelser under flera tider på dygnet (Gehl, 2008). Det är även av vikt att utformningen av torget inte skapar dolda eller skymda platser som kvällstid kan upplevas som otrygga (Boverket et al, 2010).

Torgytor är viktiga platser för att se andra och själv synas och bidrar därmed till deltagande, gemenskap och demokrati.

NULÄGE

Idag är torgbildningar koncentrerade till Norrtäljes stadskärna och förekommer inte inom analysområdet.

KONSEKVENSANALYS

I planförslaget tillkommer Torget bredvid Diamantparken som placeras väl i anslutning till de mest välintegrerade stråken, både sett till lokala stråk och stråk som kopplar vidare till andra stadsdelar. Detta

skapar förutsättningar för att torget kan bli en plats där både boende i stadsdelen och besökare kan mötas.

Torget ramas också in med lokaler i bottenplan, vilket skapar förutsättningar för utbyte mellan inomhus och utomhus i form av butiker, verksamheter och uteserveringar som kan berika platsen.

GRÖNYTA

MÅL: Max 200 meter till grönyta

Gröna platser ger möjlighet till rekreation, rofylldhet och närhet till vardagliga naturupplevelser. Forskning visar att närhet till gröna rum med i huvudsak vegetationstäckt mark främjar hälsa och välbefinnande (Grahn & Stigsdotter, 2003). Boende som har nära till grönytor har visat sig använda dessa oftare och längre stunder och uppvisar färre stressrelaterade besvär. Speciellt barn har visat sig vara friskare om de bor närmare grönområden (Healthy cities, 2013). Därför behövs det grönytor nära bostäder och arbetsplatser i städer. Forskning har visat att vi till vardags inte går längre än 200-300 meter till grönområden (Grahn & Stigsdotter, 2003).

Närheten blir extra avgörande för människor med olika funktionsnedsättningar och äldre, men även barn som idag i genomsnitt uppskattas ha en rörelsefrihet på ca 300 meter (Boverket, 2015).

NULÄGE

Idag finns ingen grönyta inom planområdet och rekommendationen om minsta avstånd till grönyta uppnås inte från samtliga verksamheter inom området.

KONSEKVENSANALYS

Rekommendationen om max 200 meter till grönyta uppnås från samtliga fastigheter inom planområdet. Diamantparken och Rubinparken tillkommer inom området och ökar närheten inom stadsdelen samtidigt som Sandaparken, Rodenparken och naturområdet söder om Rodengymnasiet tillgängliggörs.

Via Sandaparken nås även Hälsans stig som leder vidare till Roslagsleden, Banvallen och kommunens motionsspår.

KARTA: GÅNGAVSTÅND TILL GRÖNYTA (METER)

■ Grönyta ■ < 50 ■ 50-100 ■ 100-150 ■ 150-200 ■ >200

OFFENTLIG FRIYTA

MÅL: Minst 15% offentlig friyta

Ett sätt att beskriva hur mycket markyta som avsätts för offentliga platser i ett område är hur stor andel av den totala markytan som de offentliga platserna upptar. Det är ett vanligt mått på markanvändning inom stadsplanering. UN Habitat, FNs organ för boende och stadbyggnadsfrågor, har kommit fram till en rekommendation om minst 15% offentlig friyta för att tillgodose behovet av torg, parker och naturområden (UN Habitat, 2014). Nuläge

NULÄGE

Idag finns ingen friyta inom planområdet.

KONSEKVENSANALYS

Inom planområdet tillkommer friyta i form av Torget, Diamantparken och Rubinparken. Andelen friyta inom planområdets storlek ligger trots detta på 3%. Inom analysområdet uppgår motsvarande siffra till 14%, vilket inkluderar delar av Sandaparken, Rodenparken och naturområdet söder om Rodengymnasiet.

3% friyta

INOM PLANOMRÅDET

14% friyta

INOM ANALYSOMRÅDET

KULTUR- OCH SAMLINGSLOKALER

MÅL: Minst 1% av BTA till kultur

Kulturverksamheter ska ses som en självklar del av demokratin som hjälper till att minska rädsla, fördomar och främlingskap mellan människor (Dahlin, 2015). För att skapa ett jämlikt utbud av kulturellt kapital krävs platser där kostnadsfria aktiviteter kan äga rum.

Dessa måste vara tillgängliga, kommunikativa och väl synliga då familjer med lägre utbildnings- och inkomstnivå, i brist på kunskap och lokalkännedom, stannar hemma istället för att besöka olika kulturella verksamheter. Tillgången till möjligheter att delta i kulturella och sociala sammanhang utanför skolan ger en ökad känsla av deltagande och påverkan hos barn (Karsten, 2016).

NULÄGE

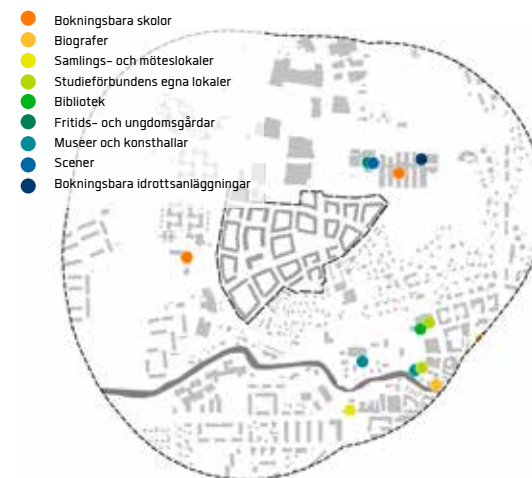
Idag finns inga lokaler för kultur inom planområdet. Inom analysområdet finns dock både bokningsbara skollokaler, bokningsbar idrottshall, fritidsgårdar, en scen, museum, samlingslokaler, studieförbundens egna lokaler samt stadens bibliotek och biograf (se karta till höger). Inventeringen av kultur- och samlingslokaler genomfördes inom ramen för projektet Destination Hamnplan i Norrtälje hamn 2017.

KONSEKVENSANALYS

Inga kultur- eller samlingslokaler tillkommer i samband med planförslaget då Kultur- och fritidsavdelningen bedömt att det inte finns något behov av det inom den nya bebyggelsen. Kulturverksamhet som

målpunkt för andra än boende uteblir därmed om inte planerade lokaler hyrs ut i det ändamålet.

Kultur- och samlingslokaler

IDROTTSPLATSER

MÅL: Max 500 m till bollplan

Max 1000 m till idrottsanläggning

Forskning visar att närheten till anläggningar för fysisk aktivitet har stor betydelse för om människor rör på sig regelbundet. Antalet platser och faciliteter inom ett område har stark korrelation med förekomsten av regelbunden fysisk aktivitet hos de boende (Faskunger, 2007).

En studie som Stockholms stad genomfört tillsammans med Stockholms universitet visade att pojkar och män utgör 80% av de som nyttjar platser för näridrott. Störst skillnader syns på fotbollsplaner och anläggningar för skateboard. Detta identifieras både som ett folkhälso- och demokratiproblem då det främst var unga tjejer som var frånvarande (2012).

NULÄGE

Inom analysområdet ligger Rodengymnasiets bokinnsbara idrottshall, Norrtäljes tennishall och bollplanerna på Montessoriskolans skolgård och längs Badvägen. Kommunen brukar dessutom ploga en isbana på sjön Lommaren vintertid.

KONSEKVENSANALYS

Planförslaget tillför inga ytor eller lokaler för idrott. Ungefär hälften av de tillkommande fastigheterna kommer att nå Montessoriskolans bollplan inom 500 meters gångavstånd, men de östra delarna får 500-1000 meter att gå. De har dock Norrtälje tennishall och Rodengymnasiets bokinnsbara hall inom 500 meters gångavstånd.

I övrigt är en mångfald av olika aktiviteter, som kan locka många olika grupper, samlade vid Norrtäljes sportcentrum som ligger ca 1,2-1,7 km gångavstånd från de olika fastigheterna i planområdet. Avståndet och trafikmiljön längs Stockholmsvägen kan antas skapa trafikflöden då föräldrar väljer att skjutsa sina barn till aktiviteterna.

BOLLPLANERNA LÄNGS BADVÄGEN

NORRTÄLJE SPORTCENTRUM (NORRTÄLJE KOMMUN, 2013)

EVENEMANGSYTA

MÅL: Flexibla ytor inomhus och utomhus

För att skapa målpunkter och mötesplatser är evenemangsplatser och flexibla ytor för tillfälliga verksamheter viktiga för att ge en känsla av deltagande och inflytande över sin närmiljö. Det kan i förlängningen bidra till att boende och arbetande i området känner ägandeskap, ansvar och omsorg för de gemensamma platserna.

NULÄGE

Idag finns inga evenemangsytor inom planområdet.

KONSEKVENSANALYS

Inom planområdet tillkommer både park- och torgyta som kan fylla en viktig roll som flexibel yta i den nya stadsdelen. Här kan festivaler, marknader och loppisar arrangeras av boende såväl som av kommunen.

NORRTÄLJE HAMNKALAS (NORRTÄLJE KOMMUN, 2013)

TILLFÄLLIG FESTIVAL I JESUSPARKEN MALMÖ (2017)

SPEL I NEW JERSEY (PROJECT FOR PUBLIC SPACES, 2018)

IDROTTSYTA UTFORMAD AV TJEJER, MALMÖ (2017)

HOPPBORG PÅ GATAN – BARCELONA (2017)

REKOMMENDATIONER

- Den låga andelen friyta inom planområdet gör det än viktigare att säkerställa trygga och säkra övergångar och stråk till friyta i direkt anslutning till planområdet.
- Låt barn och pedagoger i närområdet delta i dialog kring utformning av de nya parkerna så att de svarar mot verksamheternas behov.
- Aktivera de nya mötesplatserna i ett tidigt skede, så att det blir målpunkter redan innan inflytt.
- Stäng av gårdsgatorna för biltrafik och skapa tillfälliga evenemang där boende kan ta initiativ och barn tillåts ta plats.
- Säkra tillgången till idrottsytor och utveckla vägen till sportcentrum till en trygg och trevlig promenad för barn.
- Undersök vad unga tjejer i Norrtälje efterfrågar för att utöva idrott och utred om något kan inrymmas i stadsdelen.
- Utred behovet av kulturlokaler och offentlig konst.

Trygghet

Känslan av trygghet kan upplevas på olika sätt och skilja sig från person till person. Att alla ska kunna känna sig trygga på offentliga platser och när de rör sig i staden olika tider på dygnet är en grundläggande aspekt i ett demokratiskt samhälle. Enligt Tryggare Mänskligare Göteborg, Boverket och BRÅ sammanfaller upplevelsen av trygghet ofta med närvaron av andra människor som har "ögon" på platser eller stråk.

Enligt Norrtälje kommuns översiktsplan är social trygghet en viktig aspekt i att skapa attraktiva livsmiljöer. Utöver att arbete med utmaningar som berör krogrelaterat våld och brottslighet vill kommunen att trygghetsaspekten ska beaktas tidigt vid stadsutvecklingsprojekt, både med belysning och med anpassninga av bebyggelsen (2013).

På bilden syns nybyggnation på södra Baldersgatan. Balkonger och uteplatser bidrar till informell övervakning men mötet med gatan skapar känslan av en vägg för förbipasserande, då muren är hög. Utformningen av det här mötet blir viktigt för att inte skapa stråk som upplevs som socialt otrygga.

ANALYSER

- Gränser
- Uteplatser
- Bostadsgårdarnas utformning och storlek
- Socialt trygga stråk (ögon mot gatan)

GRÄNSER

MÅL: Tydliga gränser mellan offentligt och privat

Metoden CPTED (Crime prevention through environment design) menar att brottslighet kan förebyggas genom tydligt utformade miljöer där ansvarsfördelningen blir uppenbar genom gränsdragningar mellan privat och offentligt (Malmö stad, 2012).

NULÄGE

Idag består området till stor del av industriverksamhet och stora öppna ytor för trafik. På flera platser gör den fysiska utformningen att det är svårt att avgöra om du som förbipasserande har tillträde eller inte.

De två bostadskvarter som redan finns inom området har halvöppna gårdar med stora infarter för bilar ut mot gatan.

KONSEKVENSANALYS

Den tillkommande bebyggelsen tydliggör gränserna i området och gör det på så vis enklare att orientera sig till och inom stadsdelen.

Majoriteten av bostadsgårdarna är slutna, vilket tydligt förmedlar gränserna mellan offentligt och privat.

Flera av gårdarna är halvt öppna vilket riskerar att skapa otydlighet om gränserna inte manifesteras på annat sätt än med bebyggelsen.

UTEPLATSER

Även uteplatser har potential att bidra till socialt trygga stråk samtidigt som privata uterum uppskattas som en kvalitet i bostaden. Både balkonger och förträdgårdar skapar en närvaro i det offentliga rummet.

Förträdgårdarna måste dock vara tydligt avgränsade mot gata utan att för den delen skapa en "vägg" med för hög häck, staket eller mur.

NULÄGE

De befintliga kvarteren i området har uteplatser i form av balkonger ut mot gatan och in mot gården, vilket bidrar till närvaro av boende.

KONSEKVENSANALYS

Längs gårdsgator planeras balkonger och förträdgårdar som skapar en inramning och liv längs gatorna. Längs huvudgator finns istället lokaler och balkonger som fyller samma funktion.

Hur förträdgårdarna utformas och möter gatan går dock inte att analysera i detta skede.

GÅRDAR

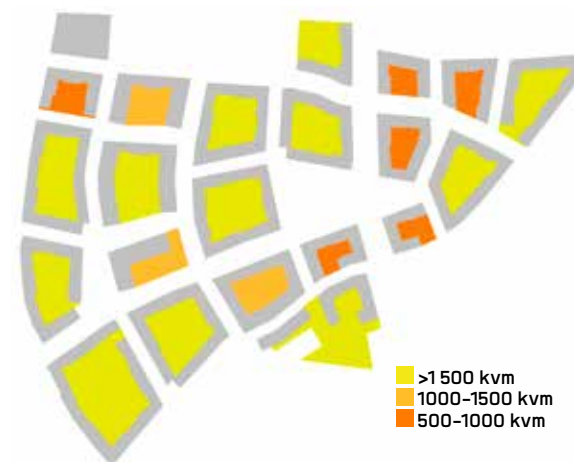
MÅL: Minst 1500 kvm sammanhängande gårdsyta

En kvartersgård är en gemensam yta som delas av de som har tillgång till fastigheten. Forskning vid KTH i Stockholm (Minoura et al., 2012) har visat att en gård inte ska vara för liten, minst 1500 kvadratmeter, och relativt sammanhängande för att säkerställa multifunktionalitet, dvs att en mångfald av aktiviteter är möjliga, såsom lek, odling, grillning. Odling är ett exempel på en aktivitet som kan skapa sammanhållning mellan grannar eller inom ett bostadsområde (Lovell et al, 2014).

NULÄGE

Gårdarna på de två kvarter som redan är byggda ligger på 2450 kvm och 1360 kvm.

Större delen av de befintliga gårdarna är storbelysta under majoriteten av dagen enligt solstudien som visar en dag i maj månad (se följande sida).

KONSEKVENSANALYS

Majoriteten av gårdarna klarar minsta rekommenderade sammanhängande storlek (se karta på föregående sida).

3 gårdar ligger dock mellan 1000-1500 kvm och 6 gårdar ligger under 1000 kvm. På dessa blir det svårt att få plats med lek- och picknickfunktioner.

På de minsta gårdarna kan dagsljuset på gården bli begränsat om byggnaderna blir för höga. I solstudien som visar en dag i maj (till höger) syns att en större andel av gårdarna är skuggiga under stora delar av dagen på de minsta gårdsytorna. T.ex. är kvarteret Nordkap 1 i princip utan solljus kl 15.00 på eftermiddagen. Samma sak gäller de två kvarteren norr om Nordkap 1.

På de större gårdarna är majoriteten av gårdsytan solbelyst under större delen av dagen.

MÅNAD: MAJ

KLOCKSLAG: 09.00

MÅNAD: MAJ

KLOCKSLAG: 12.00

MÅNAD: MAJ

KLOCKSLAG: 15.00

MÅNAD: MAJ

KLOCKSLAG: 18.00

SOCIALT TRYGGA STRÅK

MÅL: Aktiva bottenvåningar, minst 5 entréer per 100 meter gata, verksamheter, flöden av människor över dygnet

Enligt Boverket et al (2010) är stråken avgörande för upplevelsen av social trygghet. Stråk med överblickbarhet, belysning, skyltning och ögon i form av andra förbipasserande eller lokaler i bottenvåningar påverkar upplevelsen av trygghet. Skötsel är också en fråga som påverkar upplevd trygghet och där krävs snabba åtgärder av vandalisering och nedskräpning för att signalera att miljön är omhändertagen (2005).

Jan Gehl har visat i flera studier (Gehl et al, 2006) att hög entrétäthet behövs för att ett gaturum ska upplevas intressant och levande. LEED Neighborhood rekommenderar en intervall på inte mer än 10-20 meter mellan entréerna i blandad bebyggelse för att skapa ett tryggt och levande gaturum. Känslan av kontakt mellan ute och inne stärker upplevelsen av att vara sedd i det offentliga rummet, något som Jane Jacobs kallade "eyes on the street" (Jacobs, 1961). Minst 5 entréer per 100 meter gata rekommenderas.

NULÄGE

Området har relativt låga gångflöden idag. Ett av de två nya kvarteren skapar slutna, mörka och dolda platser ut mot gatan i läget för parkeringsutfarten, vilket kan upplevas som otryggt.

KONSEKVENSANALYS

Planförslaget innebär att området ändrar karaktär och får en högre befolkningstäthet. Tätheten i sig innebär att fler kommer att röra sig i området under större delar av dygnet. Bostäderna som både har en täthet av entréer och fönster vända ut mot gatorna kommer bidra till en informell övervakning av stråken. Verksamheter längs huvudgata/stadsgata och torget/parken ger också förutsättningar för att platserna kommer aktiveras även kvällstid. Rekommendationen om minst 5 entréer per 100 meter gata uppnås.

BEFINTLIGT BOSTADSGARAGE SOM SKAPAR OTRYGGA STRÅK

REKOMMENDATIONER

- Öppna bostadsgårdar gestaltas med tydliga gränser mot offentlig platsmark för att undvika att dessa manifesteras av boende i efterhand.
- Gårdarna som är under 1000 kvm behöver utformas så att de innehåller lek, gemensamhetsytor, grönska och ev odling. Högre investeringar per kvm krävs.
- Gårdar som samnyttjas med förskolor bör vara så pass stora att gården även kan nyttjas av boende dagtid.
- Tillkommande garageutfarter utformas med god belysning, undviker dolda platser och slutna fasader längs gatan.

GÅRDSMILJÖER MED PLATS FÖR LEK (SVENSKA BOSTÄDER, 2017)

GÅRDSMILJÖER MED PLATS FÖR LEK (SVENSKA BOSTÄDER, 2017)

GÅRDSYTA MED GEMENSAMHETSYTOR (2017)

GEMENSAM ODLING PÅ INNERGÅRD (VÄSTERÅS, 2017)

Vardagsliv

Den fysiska strukturen påverkar genom sin bebyggelse förutsättningar för blandning på olika sätt. Här analyseras exempelvis vilka som har tillgång till bostadsbeståndet och om fördelningen av arbetsplatser, lokaler och bostäder förenklar vardagslivet och ger möjlighet till möten mellan människor.

Tillgång till förskolor, skolor och offentlig service i allmänhet har stor betydelse för ett fungerande vardagsliv. Tillgången kan även upplevas olika beroende på livsvillkor, ålder, funktionsvariation eller skede i livet.

Enligt Norrtälje kommuns översiktsplan ska kommun erbjuda attraktiva boendemiljöer för alla livsstilar bl.a. som samlad bebyggelse längs redan etablerade stråk som erbjuder ett befintligt utbud av samhällsservice (2013).

Montessoriskolans skolgård är populär bland både elever och boende i närmiljön (som använder den på kvällar och helger) (2018).

ANALYSER

- Bostädernas upplåtelseform, storlekar och kostnad
- Andel lokaler och kontor
- Befolkningstäthet
- Närhet till förskola
- Närhet till skola
- Närhet till vårdcentral

BOSTÄDER

MÅL: Blandning av upplåtelseform och variation i lägenhetsstorlekar

För att möta alla stadier i livet, åldrar och livssituationer krävs en fördelning av storlekar på bostäder. Enligt WHO är en variation i bostadsstorlekar viktigt för att ge förutsättningar för ungdomar, ensamstående föräldrar och äldre att ha råd med mindre lägenheter inom samma bostadsområde (2017).

NULÄGE

Norrtälje har idag 74% bostadsrätter och 26% hyresrätter fördelat på de flerbostadshus som finns i kommunen. Det gör Norrtälje till en av de 30 kommuner i Sverige som har en högre andel bostadsrätter än hyresrätter.

I kommunens Bostadsförsörjningsstrategi konstateras att ett särskilt stort behov finns av hyresrätter och lägenheter i varierade storlekar för att möta de växande delarna av befolkningen. Kommunen är också i behov av bostäder som kan gå till personer med behov enligt socialtjänstlagen och nyanlända.

För att tillgodose de grupper om växer i Norrtälje kommun bör mindre lägenheter för unga vuxna och äldre tillkomma samt bostäder för barnfamiljer.

KONSEKVENSANALYS

Av de tillkommande 1400 lägenheterna i Övre Bryggårdsgårdets etapp 1-3 beräknas ca 300 lägenheter bli hyresrätter. Det ger en andel på 21%, vilket skapar en blandning av upplåtelseformer inom området. Det förstärker dock fördelningen mellan upplåtelse-

former i flerbostadshus som finns inom kommunen idag. En större andel hyresrätter hade bättre överensstämt behovsformuleringen i Bostadsförsörjningsstrategin samtidigt som den växande gruppen unga vuxna får större möjligheter att bosätta sig i området.

Lägenhetsstorlekar är inte fastslagna i detta skede och kan inte analyseras.

SERVICE

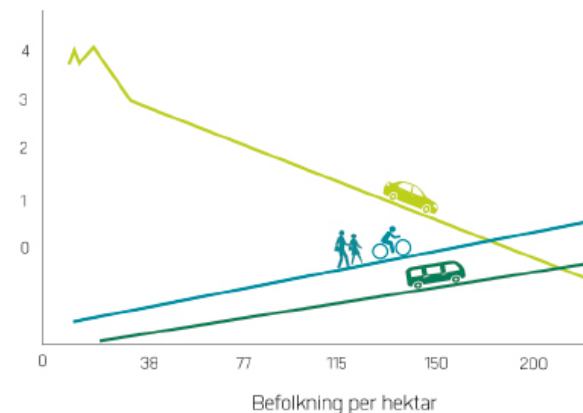
MÅL: Minst 100 boende per hektar

Täthet av boende innebär att det finns underlag för service och främjar hållbara transporter eftersom det lokala utbudet erbjuder mer av vardagsbehoven.

Befolkningstätheten inom gångavstånd är starkt korrelerad med serviceutbudet inom gångavstånd. UN Habitat rekommenderar 150 boende per hektar inom 500 meter från hållplats som en hållbar befolkningstäthet sett till bilberoende och serviceutbud (UN Habitat, 2014). Hållbarhetscertifieringssystemet LEED Neighbourhood rekommenderar samtidigt en täthet på minst 40 pers per hektar. Spacescape har studerat referenser i Stockholm och sett att brytpunkten för hållbart resande kan ligga vid 100 boende per hektar.

NULÄGE

Idag finns få boende inom planområdet vilket ger litet underlag för lokal service.

KORRELATION BEFOLKNING PER HEKTAR OCH FÄRDMEDELSFÖRDELNING (2012)

KONSEKVENSANALYS

Efter att samtliga etapper genomförts i planområdet hamnar snittet på 105 boende per hektar inom 500 meters gångavstånd inom planområdet. Det ger underlag inte bara för lokal service utan också att fler resor görs till fots eller med cykel.

Befolkningstätheten kan motiveras med det goda läget i relation till bussterminalen och att området klassas som en utbyggnad av innerstaden.

ARBETSPLATSER

MÅL: Minst 20% BTA för lokaler

En funktionsblandning mellan bostäder, arbetsplatser och service ger förutsättningar för att förenkla vardagen. En bra balans mellan arbetsplatser och bostäder ger en jämnare aktivitet över dygnet, vilket också ger bättre underlag för service i många fall. Funktionsblandning ger också en större blandning mellan människor som bor nära och längre bort (Legeby 2014).

Funktionsblandning mäts i andel lokalyta av den totala våningsytan (BTA). UN Habitat betonar att en funktionsblandad stad ger fördelar avseende möjligheten att samnyttja stadens ytor och lokaler. De föreslår i sina riktlinjer för hållbar stadsbyggnad en fördelning av byggnadsytan där 40-60% är handel eller kontor, 30-50% är bostäder och 10% är offentlig service. Mellan 20-70% BTA rekommenderas vara avsatt för lokal och kontor.

NULÄGE

Idag består planområdet till stor del av olika lokaler för verksamheter, butik eller kontor bl.a. Lantmäteriet, Norrtälje kommun, Bambino Montessori, Norrtälje energi och Office depot.

KONSEKVENSANALYS

Inom etapp 1-3 avsätts ca 5% av tillkommande BTA för lokaler. Detta är utöver Lantmäteriets befintliga lokaler samt kommunhuset och Norrtälje energi som finns kvar fram till etapp 4. Dessa utgör sammanlagt ytterligare ca 10% lokalyta av total BTA.

Andelen BTA lokaler i den nya bebyggelsen som ersätter kommunhuset och Norrtälje energi i etapp 4 är ännu inte fastslagen.

Inom analysområdet och direkt anslutning till de norra delarna av planområdet finns ett industri-/verksamhetsområde som drar upp andelen lokaler i närmiljön och därmed mängden arbetsplatser inom analysområdet. Osäkerheten med kommunhusets rivning gör att blandningen på relativt lång sikt kommer vara god. Nya arbetsplatsetableringar i norra delarna kan också balansera bostadstätheten inom Bryggårdsgärdet.

LOKALER PLACERAS LÄNGS HUVUDGATORNA ESTUNAVÄGEN OCH BALDERSGATAN OCH RAMAR I DIAMANTPARKEN OCH TORGET (SYNS I ORANGET)

VÅRDLOKALER & VÅRDBOENDEN

MÅL: Utbud av vårdlokaler

Behovet av vård varierar över en livstid. För de som har löpande behov av kontakt med vården är närheten något som förenklar vardagen. Tillgång till vårdlokaler är en fråga om trygghet både i form av den upplevda tillgängligheten (till exempelvis vårdcentraler eller apotek) men även mer konkret eftersom vårdtjänster skapar flöden av människor och aktivitet över dygnets timmar.

WHO rekommenderar tillgång till och tillgänglig hälsovård inom gångavstånd för äldre. Äldreboende är exempel på verksamheter som kan integreras i ett bostadsområde så att äldre ska kunna flytta inom sitt bostadsområde för att få vård. I projektet "Age-Friendly World" påtalas också vikten av att informera de boende om tillgänglig sjukvård i närheten (2017).

NULÄGE

I underlaget för Norrtäljes bostadsförsörjningsstrategi konstateras att det finns ett behov av fler bostäder med särskild service, gruppboende, LSS-boenden samt vård- och omsorgsboende för äldre.

KONSEKVENSANALYS

I förslaget tillkommer både LSS-boende och vårdboende för äldre. Detta placeras i anslutning till förskolans lokaler vilket kan möjliggöra generationsöverskridande möten och aktiviteter.

Avståndet till närmaste vårdcentral ligger på 600-1000 m från fastigheterna i planområdet.

SKOLOR

MÅL: Max 1 km till skolan

För att undervisningen i skolan ska fungera måste det finnas en bra skolgård där barnen kan röra sig, springa och leka. Forskning visar att detta påverkar studieresultaten (Sosial- og helsedirektoratet, 2003). En skolgård bör också kunna användas i själva undervisningen i till exempel idrott och naturvetenskap. Skolgården ska precis som förskolegården innehålla en variation av aktiviteter men även fylla en pedagogisk funktion i undervisningen och ge möjlighet för skolelever att skapa ett frirum där de själva påverkar och kan lämna ett avtryck (Boverket).

NULÄGE

Idag är det brist på skolplatser i Norrtälje stad och i takt med att bostäderna blir fler ökar efterfrågan på skolplatser i anslutning till bostadsområdet. Inom analysområdet finns Montessoriskolan Vigelsjö som har F-årskurs 4 och Rodengymnasiet.

KONSEKVENSANALYS

Samtliga bostäder når Montessoriskolan och Rodengymnasiet inom 1 km gångavstånd. Hur kommunen räknat på skolplatser för nyinflyttade barn har inte framkommit av underlaget, men det är en fråga som behöver lösas för att säkerställa skolplatser inom gångavstånd.

FÖRSKOLOR

MÅL: Minst 2000 kvm förskolegård Minst 20 kvm förskolegård per barn

Efter en inventering och jämförelse mellan tretton förskolor i Malmö drogs slutsatsen att 30 kvm per barn och en total yta på 2 000 kvm uppnår tillräckligt stora och variationsrika ytor (Malmö stad, 2011). Andra källor menar att 20 kvm gård per barn är acceptabelt, men 30 kvm är minimum för god standard.

Om förskolegården ska inrymmas på bostadsgård ska denna utformas så att den kan nyttjas av boende och av förskolan samtidigt och delen som kan användas av förskolan ska uppnå minst 2000 kvm. Denna gård kan enligt Malmö stads kartläggning inte delas av fler än 65 barn, vilket motsvarar drygt tre avdelningar (Malmö stad, 2011).

Buller har stor inverkan på barns psykiska hälsa och påverkar både sömn och prestationsförmåga. Buller längs skolvägar påverkar barns möjlighet att uppfatta olika trafiksituationer och i anslutning till förskolegården blir det ett närmiljöproblem (Petersson, 1991).

NULÄGE

Enligt Norrtälje kommuns befolkningsprognos för 2020 kommer ökningen av antalet 2-5-åringar innebära ett behov av 18 nya förskoleavdelningar.

KONSEKVENSANALYS

I planförslaget tillkommer en förskola inom ett bostadskvarter. Förskolan beräknas ha plats för ca 120-125 förskolebarn, vilket innebär ca 0,08-0,09 platser per bostad inom området. I och med att omgivande förskolor inte har platser (enligt dialog med förskolepedagoger) är detta lågt räknat för att kunna garantera förskoleplatser inom promenadavstånd. Med tanke på att visionen för stadsdelen riktar sig till barn och barnfamiljer kan antalet barn antas bli högre i stadsdelen.

Förskolegården samnyttjas med boende i kvarteret och uppgår till knappt 1685 kvm, vilket innebär 13-14 kvm per barn. Varken rekommendationen om minsta gårdsyta eller kvm gård per barn uppnås.

Läget på förskolegården är i ett av kvarteren i anslutning till Estunavägen, som är en av de mest trafik- och bullerutsatta delarna av den nya stadsdelen (62 dB). På skol- eller förskolegårdar är det önskvärt att ha en ljudnivå om högst 50 dBA (ekvivalentnivå dagtid) på de delar av gården som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet (Boverket).

Ytan viktig för lek

Boverket lyfter fram 40 kvadratmeter per barn som ett rimligt mått för förskolegårdar. Det motsvarar drygt tre parkeringsplatser. I grundskolan kan 30 kvadratmeter per barn vara ett rimligt mått, enligt Boverkets vägledning till kommunerna.

BOVERKET "GÖR PLATS FÖR BARN OCH UNGA"

FÖRSKOLEGÅRD MED TOPOGRAFI (MOVIMUM, SLU)

FÖRSKOLAN VARGEN I SUNDBYBERG (JM)

REKOMMENDATIONER

- För att förbättra rymligheten på förskolegården kan antalet avdelningar/barn minska. Det kräver dock att ytterligare förskoleplatser tillskapas på annan plats inom området.
- Se över möjligheterna för förskolan att få en egen gård som uppfyller Boverkets ytkrav och rekommendationer om topografi och utformning.
- Utred möjligheter att placera kontorslokaler i Handelsmannen istället för förskola och vårdboende.
- Om förskolegården lokaliseras i Handelsmannen måste en maximal ljudnivå om högst 50 dBA (ekvivalentnivå dagtid) garanteras på de delar av gården som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet.

PLACEMAKING UNDER ETAPPER

Placemaking eller platsskapande är ett begrepp som beskriver en samarbetsprocess för att skapa värden på en plats och stötta den sociala och fysiska identiteten, redan innan ett område står färdigt. Som kommun kan det handla om att erbjuda platser som människor eller aktörer själva vill fylla med innehåll och på så vis skapa stadsliv, gemenskap och en känsla av ägandeskap. Det kan också handla också om att bistå med resurser som samordnar och kommunicerar olika initiativ.

ETAPP 1

Bostäder, förskola och vårdboende tillförs men ytor för park och lek tillkommer först i senare etapper. Om möjligt etablera tillfälliga park- och lekytor där Rubinparken och Diamantparken kommer att ta form framöver. Se referenser från Frihamnen i Göteborg till höger.

De tillfälliga installationerna bidrar till att etablera platsen som en målpunkt, kan informera om byggprojektet för att skapa mer förståelse för störande moment samt vara ett pedagogiskt inslag för kringliggande förskolor och skolor under byggtiden.

ETAPP 2

Under etapp 2 får Baldersgatans förlängning till bussterminalen och stadskärnan sin nya utformning. För att fysiskt och mentalt befästa Baldersgatan som en länk mellan Övre Bryggårdsgärdet och den befintliga stadskärnan kan gatan tillfälligt stängas av med en festivaldag och nya verksamheter i området kan få möjlighet att visa upp sina tjänster, mat eller varor på gatan för att locka till den nya stadsdelen.

UTBYGGNADENS ETAPPER

Torget blir en viktig plats och även här kan befintliga verksamheter och befintliga invånare bjudas in till att delta och tillåtas påverka innehåll.

ETAPP 3

Tillfälliga installationer i Diamantparken kan nu permanentas och dialog kan föras med de som använt platsen under utbyggnaden. Ex. kring vilka element som saknades och vad som behöver tillkomma.

ETAPP 4

Rubinparkens tillfälliga element kan göras permanenta. För att uppmuntra nyinflyttade barnfamiljer att inte skjutsa barn till förskola och skola kan s.k. vandrande skolbussar uppmuntras av kommunen.

EXEMPEL PÅ TEMPORÄR LEKPLATS I FRIHAMNEN

EXEMPEL PÅ TEMPORÄR ETABLERING AV PARK I FRIHAMNEN

EXEMPEL PÅ DAGSFESTIVAL PÅ GATA I STOCKHOLM DÄR VERKSAMHETER TILLÅTS FLYTTA UT PÅ GATAN

SPACESCAPE

Spacescape AB / Östgötagatan 100 / Box 4700 / SE-116 92 Stockholm / Sweden
Tel +46 8 452 97 67 / www.spacescape.se / info@spacescape.se